

نامه به سردبیر

بررسی مشارکت جغرافیایی محققان ایرانی در مقالات مجلات لاتین دندانپزشکی ایرانی نمایه شده در PubMed

سید جواد قاضی میرسعید^۱ - فاطمه مسعودی^{۲†}

- ۱- دانشیار گروه آموزشی کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران؛ عضو مرکز تحقیقات مدیریت اطلاعات سلامت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
- ۲- کارشناسی ارشد، کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران؛ کتابدار، نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، قم، ایران

Investigating the geographical participation of Iranian researchers in Latin Iranian journals of dentistry indexed in PubMed

Seyed Javad Ghazi Mirsaeid¹, Fatemeh Masoudi^{2†}

1- Associate Professor of Medical Library and Information Science Department, School of Allied Medical Sciences, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran; Member of Health Information Management Research Center, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

2[†]- Medical Library and Information Science, School of Allied Medical Sciences, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran; Librarian, Iran Public Libraries Foundation, Qom, Iran (f.masodi@qompl.ir)

Journal of Dental Medicine-Tehran University of Medical Sciences 2017;30(3):127-129

† مؤلف مسؤول: قم- نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور
تلفن: ۳۷۷۵۸۷۵۸ نشانی الکترونیک: f.masodi@qompl.ir

دندانپزشکی قرار داشته است (۵). همچنین بر اساس ارزیابی Scimago، در سال ۲۰۱۴ رتبه ایران در تولیدات علمی حوزه دندانپزشکی برتر از رتبه آن در تولیدات علمی دیگر حوزه‌ها از جمله پزشکی، علوم اعصاب، بهداشت و پرستاری بوده است. با توجه به حضور قابل توجه این حوزه در مسیر اصلی علم، استفاده از روش‌هایی مانند علم سنجی، که با برجسته‌سازی و شناسایی عوامل مختلف از جمله بررسی میزان مشارکت در تولید علم و یا بررسی فواصل جغرافیایی در همکاری‌های علمی، منجر به آرایه بینشی برای تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی در جهت توسعه راهبردها می‌گردد ضرورت دارد (۶).

در میان کلیه مجلات دندانپزشکی ایرانی، مجلات لاتین این حوزه از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند، چرا که آنچه مجلات انگلیسی زبان را از دیگر مجلات نگارش یافته به زبان‌های دیگر متمایز می‌سازد این است که زبان انگلیسی به عنوان زبان اول تحقیقات علمی، اجازه درک و ارتباط میان محققان کشورهای مختلف در سراسر جهان را فراهم می‌کند. بنابراین مطالعه حاضر با هدف تعیین مشارکت جغرافیایی مؤلفان مقالات کلیه مجلات لاتین دندانپزشکی ایرانی مصوب کمیسیون مجلات علوم پزشکی کشور و نمایه شده در PubMed در سال ۲۰۱۴ انجام یافت (جدول ۱).

بررسی مشارکت نویسندگان بر اساس قاره‌ها نشان داد، ۱۱۵۵ نویسنده از قاره آسیا، ۵ نویسنده از قاره آفریقا، ۳۱ نویسنده از قاره آمریکا و ۲۴ نویسنده از قاره اروپا مقالات را به رشته تحریر در آورده‌اند. بدین ترتیب هیچ نویسنده‌ای از قاره اقیانوسیه و مهم‌ترین نقطه جغرافیایی این منطقه یعنی استرالیا در نگارش مقالات این مجلات مشارکتی نداشته است.

در عصر کنونی پیشرفت فناوری‌های ارتباطی سبب شده است تولید علم و همکاری برای تولید آن برخلاف منابع طبیعی که به یک مختصات جغرافیایی تعلق دارند به یک نقطه خاص محدود نشود. امروزه همکاری‌های علمی طیف گسترده‌ای از روش‌های ممکن برای همکاری مانند تبادل محققان، کمک هزینه تحصیلی، پروژه‌های تعاونی، شرکت در جلسات علمی، به اشتراک‌گذاری دسترسی‌ها و هزینه ابزارهای علمی یا امکانات، مشارکت در برنامه‌های ملی، حمایت‌های مالی، پروژه‌های علمی جهانی، تبادل مواد آزمون و تبادل نتایج آزمایش‌ها و تست‌ها را در بر می‌گیرد (۱). در یکی دیگر از انواع همکاری‌های علمی، محققان با هدف ارتقاء کیفیت مقاله، استفاده از تخصص و مهارت نویسنده همکار، آرایه ایده‌های جدید و با ارزش توسط نویسنده همکار، افزایش انتشارات علمی و یادگیری از نویسنده همکار (۲) در سطح منطقه‌ای، ملی یا بین‌المللی اقدام به مشارکت برای تولید علم می‌کنند. از این رو بررسی تولیدات علمی برای ردیابی همکاری‌های پژوهشگران و مؤسسات تحقیقاتی با یکدیگر، علاوه بر اینکه به خوانندگان در رابطه با میزان همکاری علمی پژوهشگران در استفاده از دانش، امکانات و مهارت‌های موجود آگاهی می‌دهد (۳) می‌تواند با نمایش سهم محققان در تولید مقالات علمی مجلات نمایه شده در پایگاه‌های اطلاعات علمی بین‌المللی، میزان مقبولیت مجلات یک کشور در جامعه جهانی را به نمایش بگذارد (۴).

مطابق با اطلاعات آرایه شده در وب سایت Scimago که به رتبه‌بندی مجلات و کشورها براساس میزان استنادات و تولیدات علم در حوزه‌های موضوعی مختلف می‌پردازد، طی سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۴، ایران همواره در جمع ۲۰ کشور نخست دنیا در تولید علم در حوزه

جدول ۱- تعداد مقالات و نویسندگان مجلات مورد بررسی

عنوان مجله	تعداد شماره در سال ۲۰۱۴	تعداد مقالات	تعداد نویسندگان
Dental Research Journal (Isfahan)	۶	۱۱۳	۴۶۲
Journal of Dental Research, Dental Clinics, Dental Prospects (Tabriz)	۴	۴۶	۲۰۹
Journal of Dentistry of Tehran University of Medical Sciences (Tehran)	۶	۹۵	۳۹۴
Journal of Dentistry, Shiraz University of Medical Sciences (Shiraz)	۴	۳۶	۱۵۰
جمع کل	۲۰	۲۹۰	۱۲۱۵

۲۲ نویسنده وابستگی سازمانی خود را اعلام نکرده بودند. بدین ترتیب بر اساس ۸۶۱ نویسنده که به اعلام وابستگی سازمانی خود با درج نام کشور، شهر، دانشگاه یا مؤسسه پرداخته بودند، جای محققانی از استان‌های البرز، بوشهر، کردستان، یاسوج و هرمزگان در مشارکت برای تألیف مقالات این مجلات بین‌المللی خالی بود.

نتایج این مطالعه نشان داد، سرمایه‌گذاری و بستر سازی مناسب برای توازن مشارکت در سطح ملی و بین‌المللی برای این مجلات وجود ندارد. برگزاری کنفرانس‌های سالانه ملی و بین‌المللی از سوی چهار دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، تبریز، تهران و شیراز می‌تواند زمینه‌های مشارکت محققان حوزه دندانپزشکی سایر نقاط جغرافیایی ایران و جهان را برای تألیف مقاله در سطح ملی و بین‌المللی فراهم کند. تخصیص بودجه به کلیه دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور نیز می‌تواند مشارکت محققان این حوزه را در انجام فعالیت‌های پژوهشی هموار کند.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد مصوب دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال ۱۳۹۵ به شماره ۶۷/ک/۳/۲۸۰ می‌باشد. بدین وسیله از کلیه کسانی که ما را در انجام این مطالعه یاری کردند تشکر و قدردانی می‌گردد.

بررسی مشارکت نویسندگان بر اساس کشورها نشان داد، آلمان (۶ نویسنده)، آمریکا (۹ نویسنده)، امارات (۴ نویسنده)، انگلیس (۱ نویسنده)، ایتالیا (۶ نویسنده)، ایران (۸۸۳ نویسنده)، برزیل (۲۲ نویسنده)، بنگلادش (۲ نویسنده)، پرتغال (۵ نویسنده)، پاکستان (۵ نویسنده)، ترکیه (۶ نویسنده)، سنگاپور (۱ نویسنده)، سوریه (۲ نویسنده)، مالزی (۵ نویسنده)، مصر (۵ نویسنده)، نپال (۱ نویسنده)، هند (۲۵۰ نویسنده) و یمن (۲ نویسنده)، ۱۸ کشوری بودند که محققان آن‌ها در نگارش مقاله مقالات در این مجلات شرکت داشته‌اند.

بررسی مشارکت جغرافیایی محققان در سطح ملی (۸۸۳ نویسنده ایرانی) نشان داد، آذربایجان شرقی (۹۱ نویسنده)، آذربایجان غربی (۱ نویسنده)، اردبیل (۱ نویسنده)، اصفهان (۱۳۱ نویسنده)، تهران (۲۶۲ نویسنده)، خراسان شمالی (۲ نویسنده)، خراسان رضوی (۷۵ نویسنده)، خراسان جنوبی (۵ نویسنده)، چهارمحال بختیاری (۲ نویسنده)، خوزستان (۱۸ نویسنده)، زنجان (۱ نویسنده)، سمنان (۱ نویسنده)، سیستان و بلوچستان (۱۲ نویسنده)، فارس (۸۰ نویسنده)، قزوین (۱۰ نویسنده)، قم (۳ نویسنده)، کرمان (۲۴ نویسنده)، کرمانشاه (۲ نویسنده)، گلستان (۳ نویسنده)، گیلان (۷ نویسنده)، لرستان (۳ نویسنده)، مازندران (۵۰ نویسنده)، مرکزی (۵ نویسنده)، همدان (۳۱ نویسنده)، و یزد (۴۱ نویسنده)، مراکز استان‌هایی بودند که محققان وابستگی سازمانی خود را به دانشگاه‌های علوم پزشکی و یا سایر مؤسسات دولتی یا خصوصی آنها اعلام کرده بودند. در این میان

منابع:

- 1- Costantini M. International Scientific Cooperation [Bachelor's thesis]. [Venezia]: Università Ca'Foscari Venezia; 2014.
- 2- Rahimi M, Fattahi R. Scientific collaboration and information production: a glance at concepts and current models of co-authorship. Natl Stud Librariansh Inf Organ. 2007;18(3):235-48.
- 3- Fahimifar S, Sahli F. Co-authorship network in scientific knowledge and information science persian journals. PubliJ. 2015;21(1):127-51.
- 4- Soheili F, Danesh F, Mesrinejad F, Moghadam A. Lotka's

Law of scientific productivity and Bradford's Law of Scatter among researchers at Isfahan University of Medical Sciences based on Web of Science Database. Health Inf Manag. 2011;8(6):766-73.

5- SCImago. SJR - SCImago Journal & Country Rank [Internet]. [cited 2017 Mar 14]. Available from: <http://www.scimagojr.com/countryrank.php>

6- Castanha RCG, Grácio MCC. Brazil's scientific production in mathematics: Contribution to mainstream science (2002-2011). J Scientometr Res. 2013;2(3):161-8.